

1. Temeljne plače.

Temeljne plače naj se odmerijo po treh razredih. I. razred naj odgovarja plači državnih uradnikov 9. plačilnega razreda. II. razred naj odgovarja plači državnih uradnikov 10. plačilnega razreda. III. razred naj odgovarja plači državnih uradnikov 11. plačilnega razreda. 1200 K bodi sploh eksistenčni minimum, pod katerega naj se ne gre. To veljaj za provizorne učitelje, učiteljice, suplente, suplentinje, opremljene z izpričevalom učiteljske zrelosti.

2. Petletnice.

Sedanje petletnice so po večini delovanju učiteljstva popolnoma neprimerne. Po nekod, n. pr. v Kranjski, so te odmerjene po 80 K, kar pride mesečno 6 K 66 h. V Istri znašajo le 150 K, kar je mesečno 12 K 50 h. Po petletnem neumornem delovanju, ki pa mora biti popolnoma zadovoljivo po sodbi predstojnikov, se povišajo učiteljstvu službeni prejemki na Kranjskem za 6 K 66 h, v Istri za 12 K 50 h, kar še vedno ne odgovarja zahtevam časa in stanu. Učiteljstvu se stavijo vedno nove zahteve, povsem logično bi bilo da se ga tudi plačuje vsem zahtevam primerno. Navadnemu delavcu se izboljša plača v petih letih gotovo za večji znesek kakor so gori navedeni, ki naj veljajo najvažnejšemu stanu: učiteljstvu. Učiteljstvo vseh avstrijskih kronovin si je, glede kvinkvenij edino, namreč: Visoki državni zbor bi izpolnil le svojo sveto dolžnost, ako pripozna celokupnemu učiteljstvu petletnice po 200 K, katere naj se — če le mogoče — všteta od izpita učiteljske zrelosti. Če štejejo n. pr. na Goriškem petletnice od zrelostnega izpita, sme biti deležno tega tudi učiteljstvo ostalih kronovin, saj ima vse učiteljstvo iste študije, iste dolžnosti in iste pravice.

3. Aktivitetne doklade.

Avstrijsko ljudskošolsko učiteljstvo deluje z vsemi silami na to, da se njegove plače zenačijo plačam državnih uradnikov zadnjih treh plačilnih razredov, osobito v sedanji draginjski dobi, da si zagotovi svoj bodoči obstanek. Zategadelj blagoizvoli visoki državni zbor odreniti, da določijo dotični deželni zakonodajni zastopi podložnemu ljudskoškemu učiteljstvu doklade po 200 K na leto do časa, ko bodo tudi plače vsega učiteljstva urejene enako plačam, ki jih uživajo državni uradniki XI., X., IX., plačilnega razreda.

4. Pokojninski zakon in leta provizoričnega službovanja.

Istrski deželni zbor je v svojem zadnjem zasedanju sestavil načrt pokojninskega zakona, ki pa do danes še ni sankcioniran. Nasplošno je v tem načrtu — kolikor ta ne nasprotuje tem izvajanjem — ugojeno učiteljstvu z razločkom, da načrt učiteljstvu, ki ni zadobilo definitivnosti, ne všteta provizornih let v službeno dobo, dasi je po omenjenem načrtu tudi provizorno učiteljstvo s sposobnostnim izpričevalom obvezano plačevati v pokojninski zalog, in sicer prvo leto po usposobljenju 10%, a vsako naslednje leto 4% svoje plače s pristavkom, da dobi provizorno nastavljen učiteljstvo v slučaju istopa iz službe kot odpravnino povrnjene vse že vplačane zneske. Načrt je potreben v tem oziru, preden se ga predloži v sankcijo, korenite korekture. Učiteljstvo bo moralo po tem načrtu, če ta postane zakon, prav občutno in po krivem trpeti. Učitelj, oziroma učiteljica bi pač ne bila kriva, da nista zadobila definitivnosti, dasi sta zanjo morda mnogokrat prosila.

Čas, od katerega se štejejo leta v pokojnino, je izpit učiteljske usposobljenosti. Ne sme se misliti, da je učiteljevo

delovanje zaradi druge izkušnje plodonosnejše kakor pred izkušnjo. Čelo obratno! Kandidat, vstopivši v življenje, gori v svojem mladeniškem navdušenju za svoj novi stan. Vse svoje moči žrtvuje, da rešuje čim povoljnejše svojo nalogo. Na največ krajih izvršuje svoj posel samostojno na enorazrednicah, in to v popolno zadovoljnost svojih nadzornikov. Bodisi še tako telesno krepak, mora omagati tekom let. Navdušenje za poklic pač ne ugasne, a pešajo telesne kakor duševne moči, ker učitelj nima zadostnih sredstev, da bi se mogel telesno kakor duševno dovoljno razvijati. Torej leta mladeniškega navdušenja, leta, v katerih učitelj deluje morda najplodonosnejše, ta leta se v službo ne štejejo. Razumljivo je, da je ta določba popolnoma neutemeljena in krivična. Zaradi tega prosi ljudskošolsko učiteljstvo: Visoki državni zbor skleni posebno določbo, ki veljaj za vse provincije in s katero se bodo vsakemu učitelju (učiteljici) z izpričevalom usposobljenosti štela vsa provizorna leta, t. j. od zrelostnega izpita nadalje, v službeno dobo, bodisi da je dotični učitelj (učiteljica) definitivno ali provizorno nameščen.

Kaj pa slučaj, da učitelj zbolí in če po dolgotrajni bolezni nastopi smrt? Zaostali nimajo strehe, največkrat niti sredstev v boju za svoj obstanek. Čaka jih pač najhujše. Jzpolnila bi se vsemu učiteljstvu le goreča želja, da se gledè tega uredi stvar tako, da imajo po umrlem učitelju zaostali pravico do tretjine letne plače, katero je učitelj nazadnje prejemal. To ugodnost uživa istrsko učiteljstvo, in le želeti je, da se po vseh kronovinah po tem zgledu ukrene. Ako že ne iz drugega vzroka, že zaradi humanitete same bi se moralo takim učiteljskim sirotam priskočiti v najhujšem trenutku na pomoč ter s tem nekako priznati delovanje umrlega, ki je izdihnil sredi v izvrševanju dolžnosti svojega poklica.

Povsem pravično bi nadalje bilo, da se šteje v pokojnino vsaj 50% stanarine. (Konec.)

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca malega srpana 1905 K 113.819-35.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

VII. štajerska deželna učiteljska skupščina v Gradcu.

(Dalje.)

Zborovanje sekcij

se je potem vršilo vzgoraj omenjenih prostorih. Prva sekcija je imela predsednika Gassareka in je od 6. do 8. ure zvečer pretresovala 22 predlogov.

Druga sekcija je imela predsednika Horvateka in je razpravljala o 54 predlogih,

Stalni konferenčni odbor

je imel svojo drugo sejo dne 11. avgusta od 8. do 9. ure zjutraj, baveč se z gradivom, ki je bilo preresetano v omenjenih sekcijah.

Tretje glavno zborovanje

se je pričelo po 9. uri dopoldne dne 11. avgusta. Po verifikovanju zapisnika o II. glav. zboru omeni predsednik g. P. Končnik, da po § 12. ukaz za dež. učit. skupščino ni naloga skupščine sklepanje (odgovor Gassareku). Po odhodu predsednika predseduje dr. Fretzensattel ter se otvori diskusija o govoru prof. Veselyja. Delegat pl. Calista priznava, da so nazori podavatelja velike važnosti, graja pa, da se v moderni pouk risanja hoče vtihotapiti neka neodkritosrčnost. Nova metoda ima mnogo vrlin, da bi pri zmernih zahtevah lahko ostala pri goli resnici. Potem prečita neko tiskano poročilo »Tagesposte« o novi metodi, kjer se na vprav smešen način pretirava hvala modernega risanja, kakor bi bili mali paglavci že sami umetniki. Tudi mu ne ugaja sedanji način razstav risb, ker se kažejo samo najboljše dela, s čimer se obiskovalci le vodijo k zmotam, ker se potem poizkusi v praksi navadno izjalovijo. Zato bi morala biti razstavljena vsa dela in tudi najslabša. Končno opozarja na izdelano učbo sekcije graškega učit. društva in stavi predlog: VII. štajer. deželna učit. skupščina prosi visoki štaj. deželni šolski svet za uvedbo modernega pouka v risanju, 1.) da se odstranijo vse ovire za uvedbo nove risarske metode, ki so: neenaka izobrazba učiteljstva z ozirom na novo risanje, preveliko število učencev v razredih, pomanjkanje primernih soban za risanje in modelovanje in nedostatek potrebnih učil; 2.) da se določi tak učni načrt, sodržujoč le one zahteve, katerim lahko ustrezajo vsi učitelji in večina učencev na podlagi one učbe, ki jo je sestavila 3. sekcija graškega učit. društva. Za izobrazbo učiteljev v risanju naj se uvedejo posebni kurzi.*) Govor prof. Veselyja naj se natisne.

Dr. Fretzensattel pove svoja opazovanja, ki jih je dobil o priliki nadzоровanja, omeni, da se je dotični slavospev »Tagesposte« nanašal na neko angleško šolo ter pristavi, da se po pojasnilu od strani g. dež. šol. nadzornika Končnika ne misli sestaviti definitivni učni načrt. Smoter predavanja je bil le-ta, da se učiteljstvo začne zanimati za moderno risanje ter se po možnosti samo dalje izobrazuje.

Deleg. Wernbacher pogreša v razstavi risb iz vadnice, na kar pravi dr. Fretzensattel, da je to še bolje, zakaj na vadnici so povsem druge razmere nego na ljudskih šolah.

Deleg. Lichtenwallner pogreša določno izražen smoter, ravnatelj Fellner pa predlaga, naj se risbe Calista razstavijo; temu doda Bischofberger, da se naj risbe Calista razstavijo v učiteljski učilnici, in sicer metodično urejene od nižje stopnje do višje.

V končni besedi pravi prof. Vesely, da je zaradi pomanjkanja prostora nemogoče razstaviti vseh risb (tudi slabih); v novi metodi delamo šele poizkuse, in takšni morajo biti tudi učni načrti. Zato predlaga: Nova metoda risanja naj se v ljudski šoli uvede polagoma razmeram primerno.

Vsi predlogi se enoglasno sprejmejo. Govor prof. Veselyja in učni načrt za risanje od Calista se natisnejo.

O biološki metodi prirodopisnega pouka

govori delegat Supper (iz Irdninga). V I. delu podavanja govori vobče o biološki metodi, kar se lahko čita v knjižici: Schmeil — Reformbestrebungen auf dem Gebiete des natur-

*) Meseca septembra vodi tak kurz učitelj Schmorantzer v Celju.

geschichtlichen Unterrichtes. V 2. delu omenja biološke opazke o veriverici, o ježu, netopirju, o branilih živali in o rastlinah.*)

Predsednik g. Končnik zahvali govornika.

Deleg. Bischofberger želi, da bi se v novih čitankah prirodopisni sestavki bolj ozirali na biologijo. V 5. štaj. dež. učit. skupščini (pred 15 leti) je bil izvoljen odbor za sestavo čitank, o tem odboru pa se nič ne ve. — Deleg. Wernbacher omeni neko novo čitanko, ki je že po biološki metodi sestavljena ter se omejuje ves verbalizem, dalje zahteva, da naj izborne slike spremljajo učenca ves čas pouka.

Deleg. Fellner odgovarja, da je odbor za izdelovanje čitank bil svoj čas sklican ter je svoje delo dokončal; ne ve pa, kaj je iz istega postalo. Sedanje čitanke so slabe. Podrobne učne načrte sta izdelala Lipp in Eidam. V prirodopisnem pouku morajo učenci živali in rastline sami opazovati, ne pa modele ali pa slike. V šolski sobi naj se pokaže razvoj metulja iz jajca naprej, rastlinski razvoj pa iz semena. On je tudi proti izletom s številnimi razredi. Ako je na izletu le 4—10 učencev, potem je lahko koristen pouk, pri večjem številu je ves pouk nemogoč.

Deleg. Monschein opozarja na učila, katera je razstavil »I. avstrijski laboratorij za biologijo in projekcijo« ter jih toplo priporoča.

Poročevalac Supper stavi sledeča predloga:

1.) V ljudskih in meščanskih šolah naj stopi, kolikor se ni že zdaj zgodilo, namesto opisovalnega prirodopisnega pouka po bioloških načelih zasnovan pouk. Pri tem se je izogibati enostranskemu poudarjanju biologije. Temveč sistematika, morfologija in biologija se imajo smatrati kot skupaj spadajoče. 2.) Pri bodoči preosnovi učnih načrtov naj se na omenjeno zahtevo ozira. V čitanke naj se sprejmejo primerna berila. Predloga se sprejmeta.

Deleg. Gassarek odgovarja na opazko predsednika zaradi sklepanja skupščine ter zahvali Suppera, da je stavljal predloge.

Predsednik g. P. Končnik prečita zahvalo cesarjevo, Hartlovo in Claryjevo.

Predlogi.

Deleg. Gassarek kot predsednik 1. sekcije je poudarjal, da je deželna učit. skupščina kraj, kjer povejo zastopniki vsega učiteljstva vse dežele kot strokovnjaki svoja mnenja v korist šolstva, čeprav se v drugih strokah vedno tako godi, le pri nas ne. Mnogokrat se učiteljem brez vzroka očita, da zahtevajo pretiranosti. Ko je g. dež. šol. nadzornik Končnik v stalnem konf. odboru izjavil, da bo želje učiteljstva krepko podpiral (ploskanje), je stalni konf. odbor sklenil, omejiti se na najnižjo mero. Stvari, ki še niso dozorele, se ne bodo omenjale. V sekciji določeni poročevalci stavijo sledeče predloge:

Del. ravnatelj Trunk: 7. štajerska deželna učiteljska skupščina se izreče, da je treba sedanje učne načrte ljudskih šol v marsikaterem oziru izboljšati. Deželni šolski svet se naprosi, da se učni načrti temeljito predelajo. Vzroki za to

*) Čitatelje opozarjamo na znamenito knjigo prof. dra. Otto Schmeil in sicer: Lehrbuch der Zoologie (12. izdaja 1905) in Lehrbuch der Botanik (4. izdaja), Obe knjigi sta jako zanimivo pisani z ozirom na biološke razmere živali in rastlin ker jih lahko vsakemu najtopljeje priporočamo. Zlasti so izborne slike, ki so tudi za ljudske šole izišle v večjem merilu.

so: Sedanji učni načrti sodružujejo preveč snovi ter se premalo ozirajo na šole nižje kategorije, zlasti na olajšave šolskega obiskovanja. V nekaterih točkah sodružujejo obžalovanja vredne prezgodnosti, tako z ozirom na slovnico in računski pouk. Na mesto principa snovi mora stopiti princip moči. Zato naj se sestavi normalni učni načrt. Predlog se z odobravanjem sprejme enoglasno.

Del. Horvatek predlaga omejitve domačega dela po šolskih otrokih za plačilo.

Del. Gassarek zahteva za zanemarjeno otroke ustanovitev rešilnic. Sprejeto.

Del. Lux predlaga razširjenje dosedanjih učiteljišč na več letnikov ter ustanovitev novega učiteljišča. Sprejeto.

Del. Horvatek predlaga, da se naj skupščina izreče, da so domače naloge pedagoško in higijeniško zlo ter se imajo odpraviti. — Del. Trunk je le za delno omejitve, ravno tako del. Gassarek, kakor je sklenila sekcija. Za zadnje se izreče skupščina.

Del. Gassarek predlaga, naj se uvedejo počitnice v mesecih julij in avgust. Olajšave za šolsko obiskovanje naj trajajo od 1. junija do 1. oktobra. Sprejeto.

Del. Gassarek zahteva odstranjenje pogojnih vročinskih počitnic. Sprejeto.

Del. Stand predlaga, naj se v razredih zniža število učencev. V nerazdeljenem razredu pod 80, v razdeljenem pa jih ne sme biti čez 100. Sprejeto.

Del. Tomplak predlaga, naj se pouk v telovadbi preloži na poletni čas in se za takrat zato ure pomnožijo. Sprejeto.

Del. Schreithofer predlaga, naj se za šolska natanila uvedejo knjižice; ista se izdajajo samo dvakrat v letu, redi se naj pišejo s številkami. Sprejeto.

Del. Robič predlaga uvedbo normalnih zvezkov. Po pojasnilu g. predsednika, da se to zgodi uradnim potom umakne svoj predlog.

Del. Fellner zahteva uvedbo enotnih oblik črk. Sprejeto.

Del. Gassarek zahvali vse poročevalce, zlasti ravnatelja Trunka, ki je s svojim bogatim strokovnim znanjem delo jako olajšal.

Predsednik g. P. Končnik po prečitaniu imen delegatov opozori na demonstrovanje v I. avstr. laboratoriju za biologijo, deleg. Calisto pa na razstavo njegovih risb na učiteljišču.

Konec ob polu 1. uri. Stalni konferenčni odbor je sklican na sejo ob 2. uri popoldne, da se posvetuje o predlogih 2. sekcije. Četrto glavno zborovanje se začne ob 3. uri popoldne. (Dalje.)

Kako se ustanavlja prva slovenska meščanska šola!

Znano je, kako birokratski, neukreten, počasen in bogznaj še kakšen je avstrijski vladni aparat, kadar ima ustanoviti slovenske šole. Vendarle bi marsikdo utegnil misliti, da Slovence ovirajo nemškutarske vlade samo v obmejnih krajih in da smo na Kranjskem na boljšem. A temu ni tako! Tudi pri nas se ustanovljajo njihotreba nemške šole s čudovito požrtvovalnostjo, slovenske šole pa se na vsi črti ali zavračajo ali pa ovirajo. Kričeč, vnebovpjioč slučaj je oni prve

slovenske postojnske meščanske šole. Na tak način bi niti med divjaki ne ustanovljali meščanske šole, kot se jo upajo državne šolske oblasti v kulturni provinci odlične Avstrije!

Pet let je že preteklo, odkar se ustanavlja prva slovenska meščanska šola v Postojni! Pet let je namreč že minulo, odkar je soglasno sklenil deželni zbor, da bo dežela plačevala učiteljstvo na tej šoli. Občina je obljubila dati brezplačno potrebne šolske prostore za toliko časa, da se reši vprašanje glede šolske stavbe. Vse druge formalitete bi se dale rešiti z najslabejšo polževo hitrostjo tekem enega leta, pa niti ne bi bilo treba, da bi gospoda kazala ono dobro voljo in ono agilnost, ki jo opažamo pri snovanju nemških šol.

Pred štirimileti že bi torej lahko imeli Slovenci prvo meščansko šolo z maternim učnim jezikom. A vladni kurz, ta ponemčevalni sistem, si je tudi v tem slučaju obvaroval svojo avtoriteto. Delale so se ovire nad oviro in šele letošnjo spomlad se je sestavil učni črtež, ki bi ga imelo odobriti naučno ministrstvo.

Danes štejem 1. septembra, a o odobrenju učnega načrta nam ni še ničesar znano in o kakem razpisu učiteljskih mest ni ne duha ne sluha. Vse kaže, da nas hočejo zopet za eno leto oškodovati, ali bolje rečeno: opehariti; kajti gospodje nam že štiri leta obljubujejo takojšnjo otvoritev šole. Mi nujno zahtevamo pojasnila! Zakaj se ne razpiše učiteljskih mest za letošnjo jesen? Zakaj se ne izposluje nujnejše potrdila skozi tri ali štiri leta zavlačevanega učnega načrta?

Pozivljamo njega ekscelenco barona Heina, da naredi vendar že enkrat konec tako smešnemu in kvarnemu zavlačevanju. Naj se vendar sam iz aktov prepriča, jeli potrebno, koristno, pošteno in častno za deželo Kranjsko, da se otvarja v dvajsetem stoletju pod njegovim predsedstvom celih pet let meščanska šola, za katero so že zdavnaj zagotovljena vsa sredstva in ki bi se bila lahko osnovala tekom enega leta!

Če bi drugod delali ustanovitvi meščanskih šol toliko težav, kot jih delajo našim ubogim šolskim oblastem, potrebovali bi n. pr. v kraljevini Češki par tisoč let, da bi imeli ono število meščanskih šol, kot jih danes posedujejo. Nikar naj se nas ne tolaži več s praznimi izgovori, da je to in ono zakrivilo zavlačevanje. Naše potrpežljivosti je konec. **Krivoce je iskati v c. kr. pisarnah šolskih oblastev!**

Zahtevamo, da se stvar nemudoma urgira. Prva slovenska meščanska šola v Postojni ni le lokalno, ne le kranjsko vprašanje, marveč principijalna zadeva, ki se tiče vseh Slovencev in vsi smo opravičeni zahtevati od avstrijske vlade zanjo brzega, brezpogojnega zadoščenja!

K poglavju o učiteljskem stanovanju.

Nekaj iz prakse.

Da krajni šolski sveti kaj radi nasprotujejo brezplačnim učiteljskim stanovanjem, je znano. Še bolj znano je, da duhovnik kot član krajnega šolskega sveta rad nasprotuje takim stanovanjem, seveda zgolj iz ljubezni do bližnjega. Manj bo morda znano, da se dobe tudi taki nadučitelji, ki, prepojeni »tovariške« vzajemnosti, sami delujejo na to, da se godi podrejenemu učiteljstvu čim slabše.